

Rajinder Kumar Sood v. The State of Punjab (D. S. Tewatia, J.)

ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ. ਜੇ. ਐਡ. ਡੀ. ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ, ਜੇ.

ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸੂਦ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ,

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਜਵਾਬਦਾਰ।

1979 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1480।

24 ਦਸੰਬਰ 1982

ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ (1947 ਦਾ II)—ਧਾਰਾ 5(1) (ਡੀ) ਅਤੇ 5(2)—ਜਾਲ ਵਿਛਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ—ਕੀ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ - ਫੀਨੋਲੋਫਥੈਲੀਨ ਪਾਵਰ ਟੈਸਟ ਦਾ ਸਬੂਤ - ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪਿਲਾਫ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾਲ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੰਮ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗਵਾਹੀ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਬਿਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਪਾਰਾ 31 ਅਤੇ 32)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੀਨੋਲੋਫਥੈਲੀਨ ਟੈਸਟ ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਣਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪਿਲਾਫ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਪਾਰਾ 35)।

ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਸੀ. ਆਰ. ਏ. 229 ਆਫ 1972 ਨੇ 26 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ
ਮਈ, 1972.

ਓਵਰਰੁਲਡ।

ਰਾਮਸਿੰਘ ਬਧਰਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1960 ਗੁਜਰਾਤ 7. ਤੋਂ ਅਸਤੁਸ਼ਟ।

18 ਅਗਸਤ, 1982 ਨੂੰ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਮਾਨਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਡੀ. ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਕੇਸ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਡੀ. ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ 24 ਦਸੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 17/19 ਨਵੰਬਰ, 1979 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲ।

ਜੇਠਾ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਪਵਨ ਬਾਂਸਲ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹੀ।

ਨਿਰਣਾ

ਡੀ. ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ, ਜੇ.

(1) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। 200 ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ

ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 5(1)(d) ਅਧੀਨ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾ ਕੋਡ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

(2) ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਦੀ ਧਾਰਾ 197, ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਆਗਾਮੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਵੱਡੇ ਬੈਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1982 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਣਵਾਈ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ: -

- (i) ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਫਿਟਨੈਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਈ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਅਤੇ
- (ii) ਕੀ ਫਿਨੋਲਫਥੈਲੀਅਨ ਪਾਊਡਰ ਟੈਸਟ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਸਨ?

ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਸ਼ਵਕੋਣ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀਤਾ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕਾਵਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੀਸ-ਮੀਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਕੋਲ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਤੀਜੇ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਆਈ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਸਾਰੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

(3) ਇੱਕ ਸਾਇੰਸ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ, ਕੁਰਾਲੀ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਮਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ PW h4re (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ) ਪਿੰਡ ਹੁਲਕਾ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਲੇਰੀਆ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਬਨੂੜ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੀ ਲਿਆ। ਉਥੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਡਾਕਟਰ ਸੂਦ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ੀਮਤੀ ਨਿਸ਼ਾ ਸੂਦ ਨੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਦਸ ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਟਨੈਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਣਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਹੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭਾਵ 22 ਜੁਲਾਈ 1977 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਨੂੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਫਿਟਨੈਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। 20 ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਿਸਦਾ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੇ ਬਹਾਨਾ

Rajinder Kumar Sood v. The State of Punjab (D. S. Tewatia, J.)

ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਪੀਡਬਲਯੂ 11 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੇ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਮਾਮ ਚੰਦ ਪੀਡਬਲਯੂ 5 ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਮ ਚੰਦ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਪੀ.ਜੀ. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇੱਕ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। 20 ਸਾਬਕਾ. ਪੀ.ਐਚ., ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਧੀਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਜੀ ਲਾਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਪਾਉਡਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਮਲ ਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਰਸਾਇਣਕ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਘੋਲ ਦਾ ਰੰਗ ਕਿਵੇਂ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਫਿਨੋਲਫਥੈਲੀਨ ਪਾਉਡਰ ਟੈਸਟ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਘੋਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨੋਟ ਦਾ ਨੰਬਰ ਸਾਬਕਾ. PH ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟ ਨੂੰ ਫਿਨੋਲਫਥੈਲੀਨ ਪਾਉਡਰ ਨਾਲ ਮਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੋਟ ਨੂੰ ਫੂਹਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਥ ਰਸਾਇਣਕ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਘੋਲ ਦਾ ਰੰਗ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮਾਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਛਾਪਾਮਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇੱਕ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬਨੂੜ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ। ਬਨੂੜ ਸਥਿਤ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਐਸ.ਡੀ.ਓ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਮਝਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁੰਨਸਾਨ ਥਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ, ਜਿੱਥੋਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮਾਮ ਚੰਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਕਾਮ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਵਾਰਡਾਂ ਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮਾਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਜਦਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਪੱਗ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮਾਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਭ ਲਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਦੇ ਲੰਘਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿਗਨਲ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕੇ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕੇ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਡਾਕਟਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਸ਼ਾ ਸੂਦ ਵੀ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਹ ਮਰੀਜ਼ ਜਲਦੀ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਫਿਟਨੈਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਕਮ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਕੱਢ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਘੰਟੀ ਦਬਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.10 ਦੀ ਘੰਟੀ ਸੁਣ ਕੇ ਇੱਕ ਸਵੀਪਰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਹ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੋ ਨੋਟ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। 10 ਹਰੇਕ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹ ਨੋਟ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੋ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। 10 ਰੁਪਏ, ਜੋ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੁਸ਼ਰਟ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਮਾਮ ਚੰਦ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸੰਕੇਤ ਰਾਹੀਂ ਛਾਪੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਦੱਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ (ਮੁਲਜ਼ਮ) ਰਿਸ਼ਵਤ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਕੈਮੀਕਲ ਸਾਲਿਊਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਕਤ ਘੋਲ ਵਿਚ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਡੁਬੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਗੋਡੇ ਨਾਲ ਰਸਾਇਣਕ ਘੋਲ ਵਾਲੇ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ

ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਤਾਜ਼ਾ ਰਸਾਇਣਕ ਘੋਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਘੋਲ ਵਿਚ ਹੱਥ ਡੁਬੋ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ੇ ਬਣੇ ਰਸਾਇਣਕ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਡੁਬੋ ਕੇ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਘੋਲ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਮਾਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਡਿਸਪੈਸਰੀ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 100 ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਪਨਸਪ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 20 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਸੌਪਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਵਣ

Rajinder Kumar Sood v. The State of Punjab (D. S. Tewatia, J.)

ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੈਸ਼ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚੋਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਕੱਢ ਲਿਆ। 20 ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਰਸੀਦ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਉਕਤ ਦੋਵੇਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ।

(4) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ PW 4, ਮਾਮ ਚੰਦ PW 8, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ੈਡ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਦੋ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਡਾਕਟਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਸ਼ਾ ਸੂਦ ਪਤਨੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.10 ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਦਾ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਨਸਪ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੋ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਸਨ। ਹਰੇਕ ਨੂੰ 10 ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ; ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣਕ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਡੁਬੋਏ ਗਏ ਜੋ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋ ਗਿਆ; ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪਨਸਪ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਮੰਗ ਕਰਨ 'ਤੇ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੇ ਕੈਸ਼ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨੋਟ ਕੱਢ ਕੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.9/ਏ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਦਿੱਤਾ। 20 ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੈਸ਼ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਕਤ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸੀਦ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.11, ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੱਕ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(5) ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 313, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਖਰੀ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਕੇਸ ਕਿਉਂ, ਉਸਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸੰਸਕਰਣ ਦਿੱਤਾ: -

“ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਐਲ.ਐਚ.ਐਨ. ਮੇਰੇ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਸਾਲ 1976-77 ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਲਾਨਾ ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 1977 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਇਸ ਬੇਰੁਖੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਤੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ

1989-70 ਵਿੱਚ ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਐਸ.ਏ ਜੈਨ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਬੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾਇਆ। 23 ਜੁਲਾਈ 1977 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਦਫਤਰ ਆਏ। ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੁੱਟਿਆ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਰਗੜ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਧੋ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਂ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲਈ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ। ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 5. ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ। ਪਬਾਹਰੋਂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਰਸੀਦ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਪੁਲਿਸ ਆਈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। 27 ਜੂਨ, 1977 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਇੱਕ ਜਨ ਸੰਘ ਦਾ ਆਗੂ ਹੈ, ਇੱਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਮ ਚੰਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਨਾਲ ਡਾਕਟਰੀ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਧਾਰਾ 323 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੈਡੀਕਲ-ਲੀਗਲ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸੱਟਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਾਮ ਚੰਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖਟਾਸ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(6) ਆਪਣੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਅਰਥਾਤ ਡਾ. ਪੀ.ਐਸ. ਸੇਠੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਵਲ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ, ਬਨੂੜ, ਡੀ ਡਬਲਯੂ 1, ਰਾਮ ਲਖਨ, ਡੀ ਡਬਲਯੂ 2 ਅਤੇ ਵਾਟਰ ਕੈਰੀਅਰ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਐਲ ਜੈਨ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਐਸ.ਏ. ਜੈਨ ਕਾਲਜ, ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬਤੌਰ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ.3.

(7) ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਡਾ: ਸੇਠੀ, ਡੀਡਬਲਯੂ 1 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ 7 ਅਕਤੂਬਰ, 1976 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਲੋਡੀ ਡਾਕਟਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੂਦ ਪਤਨੀ ਨੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ; ਕਿ 16 ਅਕਤੂਬਰ, 1976 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.; ਕਿ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1977 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 26 ਅਗਸਤ 1977 ਨੂੰ ਸ. ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

(5) ਰਾਮ ਲਖਨ, ਵਾਟਰ ਕੈਰੀਅਰ ਵਜੋਂ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ. 2 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਉਹ

ਮਾਮ ਚੰਦ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਲਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਅਤੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਪਤੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ।

(9) ਐਸ.ਏ ਜੈਨ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਐਲ ਜੈਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ ਘੜੂਆਂ, ਤਹਿਸੀਲ ਸਰਹਿੰਦ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ 15 ਜੁਲਾਈ, 1967 ਨੂੰ ਰੋਲ ਨੰਬਰ 248 ਅਧੀਨ ਬੀ.ਏ ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਉਹ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। 1970 ਜਿੱਥੋਂ ਉਸਨੇ ਸਾਲ 1969-70 ਵਿੱਚ ਬੀਏ ਪਾਰਟ-ਇਲ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਸਾਲ 1970 ਵਿਚ ਉਹ ਕਾਲਜ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਕੈਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਫੈਜ਼ਗੜ੍ਹ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਰਸਨਹੋੜੀ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ ਨੇ ਐਸ.ਏ.ਜੈਨ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਰੋਲ ਨੰਬਰ 201 ਅਧੀਨ ਭਾਗ ਬਿਮਾਰ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1970 ਤੱਕ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਾਲਜ ਦਾ ਹੋਸਟਲ ਕੈਦੀ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵੱਖਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਗੋਂ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

(10) ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਮਾਮ ਚੰਦ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇਜਾ

Rajinder Kumar Sood v. The State of Punjab (D. S. Tewatia, J.)

ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧਾਰਾ 161, ਸੀ.ਆਰ. ਪੀਸੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(11) ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਲੇਡੀ ਡਾ. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਸ਼ਾ ਸੂਦ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ 10 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫਿਟਨੈਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਹੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਡਾ: ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਸ਼ਾ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। 10 ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

(12) ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸੀ.ਆਰ. ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੁਲੇਖੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇੱਕ ਘੰਟੀ ਦਬਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਤੱਥ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

(13) ਦੋਨਾਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਸਮੱਗਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੀ

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਟਨੈਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 10000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। 20 ਰਿਸ਼ਵਤ ਵਜੋਂ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਉਕਤ ਰਕਮ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਤੱਥ ਸ਼ੈਡੋ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਸਨ (ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਘੰਟੀ ਵਜਾ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ) ਅਤੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਨਸਪ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ 2 ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੋ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਬਦਲੇ ਸਨ। 10 ਹਰੇਕ। ਉਸੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਹੱਥ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋਏ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪਨਸਪ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਉਹੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ।

(14) ਮਾਮ ਚੰਦ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਗਵਾਹ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਧਾਰਾ 107/151, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਚੋਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ. ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਗਵਾਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੁਪਾਇਆ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਅਜਿਹੀ ਆਰ. ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼। ਕਈ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੋਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਂਬੀਰ ਦਲ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਛਾਪੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(15) ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਧਾਰਾ 173, ਸੀ.ਆਰ. ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ

ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਡਰ ਹੇਠ ਇਸਤਰਾਜਾ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਕਰਨਲ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੇਕਸੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸੰਮਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਡਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸਨੇ "ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ"

ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ। ਜਦੋਂ ਪੀਸੀ ਨੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਪਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੁੱਖਤਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

(16) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸਚਾਈ ਤੋਂ ਵਿਗੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹ ਰਸੀਦ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਕੈਸ਼ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ। ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰਸੀਦ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਨਹੀਂ ਦੇਣੇ ਸਨ। 20 ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਪਨਸਪ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। 20 ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਦੁਕਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਅਰਧ-ਸਰਕਾਰੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਚੋਸ਼ੀ ਪਨਸਪ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤਲਬ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਦਰਸਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ 2000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 20 ਰੁਪਏ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੁਹਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

(17) ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ।

(18) ਹੁਣ ਸ਼ੀਮਤੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪੜਾਅ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਚਾਅ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ੀਮਤੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚੋਸ਼ੀ ਦੀ ਲਿਖਤ - ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਐਂਟਰੀਆਂ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੀ। ਉਸ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਡਾ. ਸੇਠੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ: -

“23 ਜੁਲਾਈ, 1977 ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਇਹ

Rajinder Kumar Sood v. The State of Punjab (D. S. Tewatia, J.)

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਮਈ ਜਾਂ ਜੂਨ 1977 ਵਿਚ, ਮੈਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 1 ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਆਰਡਰ ਬੁੱਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 37 ਅਤੇ 44 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਦਰਖਾਸਤ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਜੇ.ਐਨ.ਆਈਸ਼ਾ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਖਤਾਂ ਨੂੰ ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰਿਆ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਾ ਨਿਭਾਉਣ ਜਾਂ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਪੱਤਰ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਫੀਸ 10 ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਲਿੱਪ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮੈਨੂੰ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਮੇਨ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਦੇਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 3 ਅਗਸਤ, 1977 ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਅਣਗਹਿਲੀ ਲਈ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।"

(19) ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਜਿਰਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਸ਼ਾਇਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਕਿ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਤੱਥ. ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਖੁਦ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ 1000 ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। 5 ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੀਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(20) ਸਾਰਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਝਲਕਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਚਲਾ ਜਾਵੇ। ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਲੋਡੀ ਹੈਲਥ ਵਿਜ਼ਿਟਰ, ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਯਕੀਨਨ ਇੰਨੇ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ

ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਬੇਕਸੂਰ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ 1970 ਵਿੱਚ ਸਨ, ਇੱਕੋ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ, ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਤੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਬਨ੍ਹੜ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਸੀ।

(21) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(22) ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਸੌਪਣ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਸੰਕੇਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਕਤ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਸੌਪਣ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੋ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਲਈ ਉਸੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ. 10-10 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ।

(23) ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਜੋ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਉਸ ਲਈ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ - ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਸੌਪਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਨੋਟ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ - ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਦੋਨੋ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਸਕਰਣ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਾਲ ਦਸਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਸੀ. ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਅਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਜਿਹੇ ਰਗੜੇ ਵਾਲੇ ਸੰਸਕਰਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦਿਖਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Rajinder Kumar Sood v. The State of Punjab (D. S. Tewatia, J.)

(24) ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਗ੍ਹਾ ਗੈਰ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਬੀ 'ਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਕਿ ਨੋਟ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਰਿਕਵਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਨੂੜ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ, ਐਸ.ਡੀ.ਓ., ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਮੈਡੀਕਲ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ* ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗਵਾਹ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।

(25) ਹੁਣ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ: -

“(i) ਕਿ ਜਾਲ ਵਿਛਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਵੀ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਅਤੇ

(11) ਕਿ ਦ. ਫੀਨੋਲਫਥਲੀਨ ਪਾਊਡਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਜਿਸ ਨੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ, ਅਰਥਾਤ, ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1) ਅਤੇ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2), ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਸਮਰਥਨ ਵਜੋਂ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

- (1) 1975 CLR 200.

(2) 1981 C.L.R.
159.

ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(26) ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇੱਕ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। *ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਵਿੱਚ ਵੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

(27) ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ■MR*- -• • . ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾਲ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੰਮ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗਾ।

(28) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ ਅਤੇ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ "ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੰਬਰ 1 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤੱਥ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(29) ਅਸਿਤੋ ਦੇ ਦੂਜੇ 3 ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ (3) ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹੀ ਸਟੈਂਡ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਚ ਲਈ ਰਾਏ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ. ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਪਦੇਸ਼ਕ :-

ਪਰ ਬਕਾਇਆ ਹਾਲਾਤ, ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ, ਜਾਲ ਤੋਂ ਵਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਪੀਡਬਲਯੂ 1, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਚੰਗੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਨੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਆਰਡ 4 ਦੇ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੀਡਬਲਯੂ 7 ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੱਥ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ। ਸੋਡਾ ਐਸ਼ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਡੁਬੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਥ, ਰੁਮਾਲ ਅਤੇ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਦੀ ਜੇਬ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਲਾਈਨ ਬੈਗਣੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜੇਬ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਨੋਟ ਨਿਕਲੇ ਹਨ, ਤੀਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਰਥਿਕ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਅਕਸਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਿਕ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਮੰਨਣਯੋਗ ਸਿਧਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਨੇ ਨੋਟ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਊਡਰ ਲੈ ਗਏ। ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਕ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਤਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਨੋਲਫਥੈਲੀਨ ਦੇ ਕਣ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਸਨੇ (ਮੁਲਜ਼ਮ) ਨੇ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਪੂੰਝਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਂਟ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਲਾਈਨਿੰਗ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਦਰਲੀ ਲਾਈਨਿੰਗ ਉੱਤੇ ਹੋਰ PW 7 ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਡੁਬੋਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਊਡਰ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਿੰਨੋਂ ਆਈਟਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਤ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਉਸ ਖੋਜ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਹ ਪਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨ-ਅਧਾਰਿਤ ਖੋਜ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪਤਲੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਨਾਲੋਂ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਦੀ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(30) ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਮਸਿੰਗ ਬਦਰਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (4) ਵਿੱਚ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ

ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ: -

"ਜਿੱਥੇ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਐਥਰੇਸੀਨ ਪਾਊਡਰ ਅਤੇ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਲੇਟ ਕਿਰਨਾਂ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਮਿਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਊਡਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਜਾਂ ਕਮੀਜ਼ 'ਤੇ ਪਾਊਡਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੋਸ਼ੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਐਥਰੇਸੀਨ ਪਾਊਡਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਤਰੀਕਾ, ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੈਸਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਉਮੀਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਕੀ ਇੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਹਰ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਥਰੇਸੀਨ ਪਾਊਡਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਟੈਸਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਥਰੇਸੀਨ ਪਾਊਡਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਜੱਜ ਨੇ *ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ* (5) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਕ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਮੰਨਣਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(31) ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਜਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ

(4) ਏਆਈਆਰ 1960 ਗੁਜਰਾਤ

(5) ਸੀ.ਆਰ. 26 ਮਈ 1972 ਨੂੰ 1972 ਦਾ 229 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ।

Bajinder Singh and another v. The Assistant Collector and others
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਕ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, com ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਿਰਫ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ, ਇਸ ਲਈ, ਦੂਜੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਫੀਨੋਲਫਥੈਲੀਨ ਟੈਸਟ ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। -

(33) ਜੇਕਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਲਝਾ ਕੇ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਫੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੈਮੀਕਲ ਟੈਸਟ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਹੀ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

(34) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਨੋਲਫਥੈਲੀਨ ਪਾਊਡਰ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਫਿਨੋਲਫਥੈਲੀਨ ਪਾਊਡਰ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਮਲਦਾ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ? ਇਹ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕਤਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਸਿਰਫ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

(35) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਐਸ ਐਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ

Bajinder Singh and another v. The Assistant Collector and others
(S. S. Sandhawalia, C.J.)

ਐਸਐਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀਜੇ ਅਤੇ ਪੀਸੀ ਜੈਨ, ਜੇ.
ਬਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ
ਬਨਾਮ
ਸਹਾਇਕ ਕਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।
ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 565 .
13 ਜਨਵਰੀ 1983

ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ (1961 ਦਾ XVIII) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼
ਸੀ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ) ਹਰਿਆਣਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ (1981 ਦਾ 2) - ਧਾਰਾ 13, 13-ਏ ਅਤੇ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਵੀ
ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਗਿਆ। 13-ਡੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ